

З мэтай узмацнення ролі публічных бібліятэк у фарміраванні нацыянальнай свядомасці насельніцтва, распаўсюджвання ідэі беларускасці, прапаганды нацыянальнай спадчыны, гісторыі, літаратуры, мовы, народнай культуры, падтрымкі і развіцця чытання ў 1992 г. Грамадскае аб'яднанне «Беларускі фонд культуры» (заснавальнік) і Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь аб'явілі штогадовы рэспубліканскі конкурс «Бібліятэка – асяродак нацыянальнай культуры». Сёлета падведзеныя вынікі чарговага, XXIII рэспубліканскага конкурсу, што стала імпульсам бібліятэкам для новых ідэй і планаў.

Конкурс – гэта не толькі дэманстрацыя дасягненняў, але і абмен досведам, самаадзнака сваёй працы, адкрыццё для сябе новых гарызонтаў. Бібліятэкам краіны была прадастаўлена магчымасць паказаць свае лепшыя перспектывы ў напрацоўкі, арыгінальныя ідэі, прадэманстраваць моцныя бакі сваёй дзейнасці, спецыфіку працы з рознай чытацкай аўдыторыяй, асабліва са зрэгіянальнага аспекту.

Традыцыйна конкурс прайшоў у два этапы: абласны і рэспубліканскі. Спачатку пераможцаў вызначылі па абласцях, і толькі пасля конкурснай працы апаніла прафесійнае журы, у склад якога ўвайшлі прадстаўнікі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, абласных выканаўчых камітэтаў, Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі, абласных бібліятэк, цэнтралізаваных сістэмаў публічных і дзіцячых бібліятэк г. Мінска, грамадскага аб'яднання «Беларускі фонд культуры».

Выявіць наватарскія ідэі, свежыя падыходы, інавацыйныя формы і метады працы – гэта галоўная задача кампетэнтнага журы. У маі 2015 г. у Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі адбыло-

ся пасяджэнне журы па падвядзенні вынікаў конкурсу. Лепшыя сярод гарадскіх і сельскіх бібліятэк былі вызначаны ў чатырох намінацыях: «За значны ўклад у выхаваўчую работу з падростаючым пакаленнем», «За навацый ў галіне бібліятэчнай справы», «За пошукавую і даследчую працу», «За падтрымку і развіццё чытання».

На разгляд рэспубліканскага журы былі дасланы 42 конкурсныя працы – пераможцы абласнога тура. Адметныя рысы матэрыялаў – іх высокая інфарматыўнасць і якасць афармлення, сістэматызацыя дадаткаў, культура падачы: шматстаронкавае апісанне дзейнасці бібліятэк багата праілюстравана каляровымі фотаздымкамі, яркімі бук-

Лепшыя сярод лепшых

Вынікі XXIII рэспубліканскага конкурсу «Бібліятэка – асяродак нацыянальнай культуры»

«За навацый ў галіне бібліятэчнай справы»

летами, мультымедыійнымі дадаткамі, падзелкамі, малюнкамі, вершамі. Значная колькасць распрацовак выкананая як у тэкставым, так і ў электронным выглядзе, што сведчыць аб павелічэнні прымянення новых

тэхналогіяў, у тым ліку і ў сельскіх бібліятэках.

Пераможцы ў кожнай з намінацыяў атрымалі дыпламы першай, другой, трэцяй ступені і грашовыя прэміі ў памерах 50, 40 і 30 базавых велічыняў аднавед-

на. Больш падрабязна акцэнтуюем увагу на дасягненнях бібліятэк-пераможцаў, якія атрымалі дыпламы першай ступені ў кожнай з намінацыяў.

● У намінацыі «За значны ўклад у выхаваўчую работу з падростаючым пакаленнем» дыпламам першай ступені ўзнагароджана Дзіцячая бібліятэка дзяржаўнай установы культуры «Цэнтралізаваная бібліятэчная сетка Шклоўскага раёна» Магілёўскай вобласці. Гэта бібліятэка своечасова адаптуецца да новых сацыякультурных умоваў, пашырае свае функцыі, авалодвае новымі метадыкамі для таго, каб стварыць для дзяцей і падлеткаў сапраўдную тэрыторыю чытання.

(Заканчэнне.
Пачатак на стар. 1)

Трэба адзначыць, што дзеці з задавальненнем наведваюць мерапрыемствы, прыцягваюць бацькоў да сумеснага правядзення вольнага часу ў бібліятэцы, прымаюць актыўны ўдзел у працы гурткоў і аматарскіх аб'яднанняў. Павысіць статус кнігі, прыцягнуць да чытання і карыстання бібліятэкай дзяцей і падлеткаў, павысіць іх інтэлектуальны ўзровень і развіць чытацкі густ бібліятэцы дапамагае праца па мэтавай праграме «Мы разам з кнігай спазнаём свет». Праграма арганізавана спалучаецца з тэматычнымі праектамі: «Дом кніжак – для малышоў і малышак» (сумесна з дзіцячым садком), «3 тэатрам лялек – у свет кнігі» (праца ўзорнага аматарскага калектыву «Лялечны гурток «Бусляня»»), «Мы на гэтай зямлі нарадзіліся» (экалага-краязнаўчая асвета), «Казкі Лысай Гары» (экскурсійна-турыстычны праект), «12 імгненняў вайны» (да 70-годдзя вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў і да 70-годдзя Вялікай Перамогі), «Канікулы ў бібліятэцы». Галоўны вынік праектаў – рост якасных паказчыкаў бібліятэчнай працы і цікавасці дзяцей да кнігі і чытання.

Лепшай сярод гарна-сялковых і сельскіх бібліятэк у гэтай намінацыі стала *Елкаўская сельская бібліятэка дзяржаўнай установы культуры «Зэльвенская раённая бібліятэка» Гродзенскай вобласці*. Любоў да роднай зямлі, пачуццё далучэння да лёсу бацькаўшчыны, гонар за гісторыю і культуру свайго краю – ўсё гэта выходзіць у дзяцей і падлеткаў бібліятэкар Елкаўскай сельскай бібліятэкі. У рамках краязнаўчага праекта «Памяць аб мінулым і сучасным для будучыні» створана электронная папка са звесткамі аб адметнасцях Сынковіцкага краю – своеасаблівы «банк» краязнаўчай інфармацыі бібліятэкі: помнікі прыроды; інфармацыя аб мясцовых пазтах і іх творчасці; помнікі-абеліскі, размешчаныя на тэрыторыі сельскага выканаўчага камітэта; фермерская гаспадарка «Верас»; мясцовыя майстры і інш. Выразна прасочваецца накірунак працы, звязаны са зборам матэрыялаў, прысвечанага ўнікальнаму помніку архітэктуры XV – XVI стст. – Сынковіцкай царкве-крэпасці. Асобую значнасць набыла дзейнасць бібліятэкі па прапагандзе турыстычных магчымасцяў свайго мясцовасці.

● У намінацыі «За пошукавую і даследчую працу» сярод гарадскіх і раённых бібліятэк першае месца атрымала *Дзяржынская*

цэнтральная раённая бібліятэка Мінскай вобласці. На якасна новым узровень узятая праца бібліятэкі па патрыятычным выхаванні моладзі – праблема выхавання патрыятызму атрымала новыя характарыстыкі, новыя падыходы да яе вырашэння. З 2014 г. бібліятэка пачала рэалізацыю праекта «Ішоў мой край дарогамі вайны», скіраванага на выхаванне ў моладзі па-

тоўку гэтага свята. Супрацоўнікамі бібліятэкі вядзецца актыўная пошукавая праца па зборы інфармацыі аб вёсцы Астрэмечавы: праведзены апытанні старажылаў вёскі, здзейснены звароты ў мясцовыя ўстановы. Вынікам гэтай працы стаў бібліяграфічны агляд «Па хвалях часу: памяць аб мінулым захоўвае бібліятэка» і электронныя прэзентацыі. Гэтыя матэ-

слайд-падарожжаў і інш. характэрнае для дзейнасці гэтай бібліятэкі. Бібліятэкар працуе ў рэжыме бінарных тэхналогіяў – сумяшчэнне кніжнага і электроннага матэрыялаў (напрыклад, «Электронны фотархіў старой і сучаснай в. Лукава», «Віртуальнае падарожжа па в. Лукава»). Вынікам карпатлівай краязнаўчай пошукавай працы бібліятэкі стала стварэнне

роднага горада і інш. Выхаваўчую працу з маладым пакаленнем па папулярызацыі кнігі і чытання бібліятэка праводзіць і праз сям'ю. На базе ўстаноў працуе Інфармацыйны цэнтр маладой сям'і, у межах якога дзейнічае інфармацыйна-кансультацыйны сэрвіс «СуперМама». Ён аказвае інфармацыйную дапамогу жанчынам, якія чакаюць дзіця, а таксама маладым маці.

Сярод гарнасялковых і сельскіх бібліятэк першая прэмія ў гэтай намінацыі прысуджаная *сельскай бібліятэцы № 8 в. Вяліка Ухалода дзяржаўнай установы культуры «Барысаўская цэнтральная раённая бібліятэка імя І.Х. Каладзева» Мінскай вобласці*. Для дзейнасці гэтай бібліятэкі характэрнае аб'яднанне традыцыйнага кніжнага ўтрымання бібліятэчнай дзейнасці і высокай ступені валодання сучаснымі праграмнымі сродкамі, тэлекамунікацыйнымі тэхналогіямі. Так, створаны бібліятэкай блог-сайт «Сельская бібліятэка вёскі Вяліка Ухалода» накіраваны на рэалізацыю праектнай дзейнасці, папулярызацыю беларускай мовы і літаратуры, асветніцкую дзейнасць, сувязь з чытачамі і падпісчыкамі. Для прыцягнення чытацкай увагі, фарміравання ўстойлівай цікавасці дзяцей да чытання бібліятэка плённа працуе па праекце «Инсайт Библиотечный» (2013 – 2015 гг.), стварае буктрейлеры – невялікія відэаролікі па матывах прачытанай кнігі. Варта адзначыць удзел бібліятэкі ў міжнародных, рэспубліканскіх, рэгіянальных праектах і акцыях: міжнародным праекце «Калядныя гісторыі», міжнароднай акцыі «Чытаем дзецям аб вайне», рэспубліканскім бібліятэчным велапрабегу «На ровары па бібліятэках», рэспубліканскай акцыі «Лета з добрай кнігай» і шмат іншых.

Лепшыя сярод лепшых

Вынікі XXIII рэспубліканскага конкурсу «Бібліятэка – асяродак нацыянальнай культуры»

«За пошукавую і даследчую працу»

чуцця патрыятызму і любові да свайго Радзімы, працяг героіка-патрыятычных традыцыяў, забеспячэнне іх пераемнасці. Праект прадугледжвае цыкл мерапрыемстваў, накіраваных на папулярызацыю лепшых твораў аб вайне; фарміраванне базаў дадзеных аб Героях Саюза, удзельніках Вялікай Айчыннай вайны, падзеях, якія адбываліся на тэрыторыі Дзяржыншчыны; сістэматызацыю ўспамінаў удзельнікаў вайны, дзяцей вайны. Дзягнаставаць ступень інфармаванаасці сучаснай моладзі аб падзеях і асобах Вялікай Айчыннай вайны, прааналізаваць такія паняцці, як «патрыятызм» і «Радзіма», вывучыць меркаванні сучаснай моладзі аб службе ў арміі дазволіла праведзенае бібліятэчнымі супрацоўнікамі сацыялагічнае даследаванне «Вялікая Айчынная вайна: погляд сучасніка». Вынікі даследавання далі магчымасць скіраваць галоўныя намаганні бібліятэкі ў гэтым напрамку. Увогуле, праца бібліятэкі садзейнічае ўзрастанню цікавасці моладзі да літаратуры героіка-патрыятычнай тэматыкі, гераічнага мінулага роднага краю.

Сярод бібліятэк сельскай мясцовасці першая прэмія ў гэтай намінацыі адзначана *Астрэмечавская сельская бібліятэка-філіял імя Ф. Паўленкава Брэсцкай раённай цэнтралізаванай бібліятэчнай сістэмы*. У 2016 г. вёсцы Астрэмечавы спаўняецца 500-гадоў. Бібліятэка ўносіць важкі ўклад у падрых-

рылы адлюстроўваюць гісторыю краю з далёкай мінуўшчыны і па сённяшні дзень, знаёмяць з выдатнымі людзьмі, ветэранамі вёскі; праводзяць віртуальную экскурсію па вуліцах Астрэмечавы.

● У намінацыі «За навацыі ў галіне бібліятэчнай справы» лепшай сярод гарадскіх і раённых бібліятэк вылучана *Цэнтральная гарадская бібліятэка імя М. Горкага ўстановы культуры «Цэнтралізаваная бібліятэчная сістэма г. Бабруйска» Магілёўскай вобласці*. Адзін з галоўных інавацыйных праектаў бібліятэкі – «бібліятэчная кінаіндустрыя», якая прадугледжвае стварэнне і шырокае выкарыстанне відэадакументаў уласнай генерацыі як найбольш эфектыўнага і даступнага сродку для стабільнага прасоўвання чытання і бібліятэкі. Прэзентацыйныя фільмы, фільмы-рэпартажы, фільмы-падзеі розных жанраў – гэта свайго роду апавед аб дзейнасці ЦБС, яе паслугах, гісторыі развіцця і планах на будучыню. Да бібліятэкараў часта звяртаюцца іншыя арганізацыі з запытам зрабіць прэзентацыю або зняць фільм.

Навацыямі ў галіне бібліятэчнай справы вызначылася *Лукаўская сельская бібліятэка-філіял Маларыцкай цэнтралізаванай бібліятэчнай сістэмы Брэсцкай вобласці*. У караненне інавацыйных тэхналогіяў і формаў абслугоўвання карыстальнікаў – слайд-аглядаў, прэзентацыяў дыскаў, віртуальных экскурсіяў,

летапісу вёскі Лукава, а таксама паўнатэкставай краязнаўчай базы дадзеных «Лукава».

● У намінацыі «За падтрымку і развіццё чытання» на першую прэмію журы прадставіла *Дзіцячую бібліятэку-філіял імя А.С. Пушкіна ўстановы культуры «Цэнтралізаваная сістэма гарадскіх публічных бібліятэк г. Магілёва»*. Праграмная дзейнасць даўно і паспяхова ўвайшла ў практыку гэтай бібліятэкі. Годным вынікам карпатлівай шматгадовай працы стала доўгатэрміновая праграма «Магілёвазнаўства», у рамках якой створаны і пастаянна папаўняюцца 6 электронных базаў дадзеных і папак-дасье па краязнаўстве. Своеасаблівым дасягненнем краязнаўчай працы бібліятэкі з'яўляецца выдадзеная серыя кніг для дзяцей «Я ў гэтым горадзе жыў, я гэты горад ведаю», прысвечаная г. Магілёву. Значным рэалізаваным маштабным праектам стаў Вялікі бібліятэчны праект «12 сімвалаў года». 12 сімвалаў – гэта дванаццаць напрамкаў дзейнасці бібліятэкі: месяц чытання, месяц роднай мовы, месяц

«За значны ўклад у выхаваўчую работу з падрастаючым пакаленнем»

Матэрыялы XXIII рэспубліканскага конкурсу «Бібліятэка – асяродак нацыянальнай культуры» пацвярджаюць: бібліятэка сёння з'яўляецца нашым самым буйным, чым проста чытальняй. Гэта і музей, і відэастудыя, і цэнтра нацыянальнай культуры, дзе прапагандуюцца нацыянальная спадчына, гісторыя, мова, народная культура і, вядома, літаратура і чытанне.

Вольга КАКШЫНСКАЯ,
галоўны бібліятэкар навукова-даследчага аддзела бібліятэказнаўства Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі